

FONDAZIONE ROMANA
JANINA UMIASTOWSKA

FUNDACJA RZYMSKA
IM. JANINY UMIASTOWSKIEJ

Zespół nr 19

Stowarzyszenie Polskich Kombatantów we Włoszech

[Associazione dei Combattenti Polacchi in Italia]

1948-2007

Inwentarz

Opracował Rafał Górny

2025

Wstęp

Stowarzyszenie Polskich Kombatantów (SPK) powstało w 1946 roku w Londynie jako organizacja centralna skupiająca lokalne organizacje kombatanckie działające w krajach, gdzie osiedlali się zdemobilizowani żołnierze Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. 22 lutego 1947 roku formalnie zaczął działać włoski oddział SPK. Podczas zjazdu organizacyjnego odbytego w Forli utworzono Zarząd, którego prezesem został Zbigniew Gawlik. Na początku 1948 roku na terenie Włoch działało 9 kół SPK, zrzeszających około 1000 osób. Postacią, która znacznie przyczyniła się do powstania włoskich struktur SPK był Witold Zahorski (1912-1989), który sprawował funkcję prezesa Zarządu w latach 1948-1989. W wyniku przemian politycznych 1989 roku na wniosek władz polskich utworzono we Włoszech nowe Stowarzyszenie Polskich Kombatantów, którego prezesem został Jan Zdzisław Zaremba. Organizacja uchwaliła nowy statut i została zarejestrowana u władz włoskich.

Działalność Stowarzyszenia w znacznej mierze sprowadzała się do opieki nad cmentarzami wojennymi, organizowania obchodów rocznic (najważniejszą była rocznica bitwy o Monte Cassino) oraz działalności odczytowej i oświatowo-kulturalnej.

****

Fundacja Rzymska im. Janiny Umiastowskiej przechowuje materiały dotyczące Stowarzyszenia Polskich Kombatantów we Włoszech przekazane przez Jana Zdzisława Zarembę. Dotyczą one głównie działalności Stowarzyszenia po 1989 roku. Wśród nich są wersje statutu, bruliony protokołów zebrań Zarządu, rachunki oraz korespondencja z władzami Federacji Światowej SPK. Zachowało się tu także nieco materiałów związanych z organizacją obchodów 50. rocznicy bitwy o Monte Cassino.

Materiały te zostały ułożone w porządku rzeczowo-chronologicznym. Usunięto z akt wszystkie metalowe części oraz przepakowano je do nowych bezkwasowych teczek i pudeł. W toku tych prac wybrakowano 2 cm akt (kserokopie i dublety). Opracowany zespół obejmuje lata 1948 – 2007 i liczy 22 jednostki archiwalne, co stanowi 0,20 mb.

Bibliografia (wybór)

Habielski Rafał, *Zmysł życia zrzeczonego. Stowarzyszenie Kombatantów Polskich w latach 1945-1997*, <http://www.spk-wb.com/federacja/> (on-line: 25.09.2025)

Zahorski Witold, *Polak we Włoszech*, Rzym 1983

Zaremba Jan Zdzisław, *Wspomnienia „nietypowego” Polaka*, w: *Świadectwa – Testimoniaze*, t. I: *W walce o niepodległość*, red. E. Prządka, Rzym 2000, s. 100-133

	Tytuł	Daty	Opis j.a.	Uwagi
1	Statuty Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Italii.	1967, 1992	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; maszynopis; k. 19	
2	Walne zebrania Zarządu – protokoły, notatki.	1948, 1992-1995	Luzy; stan dobry; j. polski; druk, rękopis; k. 42	
3	Sprawy finansowe – książeczki czekowe, zestawienia wydatków, wyciągi z kont bankowych.	1991-1996	Luzy; stan dobry; j. włoski; rękopis, druk; k. 138	
4	Sprawy finansowe – rachunki, pokwitowania, potwierdzenia wydatków.	1966, 1991-1995	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; druk, rękopis; k. 73	
5	Sprawy finansowe – rachunki, pokwitowania, potwierdzenia wydatków.	1998-2003	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; rękopis, druk; k. 65	
6	Odezwy do kombatantów; komunikat Zarządu w sprawie prowokacyjnych artykułów zamieszczanych na łamach czasopisma „Głos Polski w Apulii”.	1954, 1955	Luzy; stan dobry; j. polski, maszynopis; k. 12	
7	Korespondencja władz Stowarzyszenia Kombatantów Polskich w Italii z władzami Federacji Światowej Stowarzyszenia Polskich Kombatantów.	1948, 1961, 1964-1966	Luzy; stan dobry; j. polski; maszynopis; k. 11	
8	Korespondencja z władzami Federacji Światowej Stowarzyszenia Polskich Kombatantów – m.in. sprawozdania, komunikaty.	1992-1997	Luzy; stan dobry; j. polski; druk; k. 226	
9	Komunikat nr 2 z 1994 roku i komunikat nr 4 z 2002 roku wydane przez Prezydium Rady Federacji Światowej Stowarzyszenia Polskich Kombatantów.	1994, 2002	Luzy; stan dobry; j. polski; druk; k. 37	
10	Korespondencja Zarządu w sprawach związanych z bieżącą działalnością.	1996-1998	Luzy; stan dobry; j. polski, druk, rękopis; k. 24	
11	Członkowie – wykazy, podania o przyjęcie do Stowarzyszenia	1992-1993	Luzy; stan dobry; j. polski; druk, rękopis; k. 43	kserokopie
12	Formularze wniosków o nadanie odznaczeń.	b.d.	Luzy; stan dobry; j. polski; druk; k. 12	
13	Uroczystości i odczyty organizowane przez Stowarzyszenie – zaproszenia, broszury.	1967-1993	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; druk; k. 48	
14	50. rocznica bitwy o Monte Cassino – listy uczestników, korespondencja Henryka Piotrowskiego.	1994	Luzy; stan dobry; j. polski; j. włoski; druk, rękopis; k. 25	kserokopie
15	50. rocznica bitwy o Monte Cassino – organizacja obchodów, program obchodów, komunikaty komitetu organizacyjnego.	1994	Luzy; stan dobry; j. polski; rękopis, druk; k. 28	kserokopie

16	50. rocznica bitwy o Monte Cassino – programy obchodów, wycinki prasowe.	1994	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; druk, rękopis; k. 38	kserokopie
17	50. rocznica wyzwolenia Bolonii przez wojska 2. Korpusu – programy obchodów, korespondencja, wycinki prasowe.	1995	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; rękopis, druk; k. 21	kserokopie
18	Korespondencja: Dorota Cerwas, Grażyna Blejska	2002, 2007	Luzy; stan dobry; j. polski; rękopis; k. 3	
19	Varia – luźne notatki i kserokopie związane głównie z działaniami wojsk 2. Korpusu.	b.d.	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; rękopis, druk; k. 26	
20	„Program organizacyjny wizyty państwowej prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej pana Aleksandra Kwaśniewskiego z Małżonką w Republice Włoskiej oraz audiencji u Jego Świątobliwości papieża Jana Pawła II”	1997	Luzy; stan dobry; j. polski; druk	kserokopia
21	„Biuletyn duszpasterstwa Polaków we Włoszech” wydawany przez ks. Władysława Rubina.	1954-1960	Luzy; stan dobry; j. polski; druk	Numery 1-17; fotografie
22	Wycinki prasowe i artykuły.	1979-2003	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; druk	

Ogólna liczba pozycji: 22

Opracował: Rafał Górny

Rzym, wrzesień 2025 r.